

Triumfkrucifixet i Väversunda kyrka

En kort historik av Hans Lundbergh

1567, när det nordiska sjuårskriget rasade, stred en dansk här av landsknektar under befäl av fältherren Daniel Rantzau med de svenska trupperna i Östergötland. Ett av målen för Rantzau var att erövra borgen i Vadstena för att få fritt spelrum i västra Östergötland.

På vägen till Vadstena förhärjades bland annat också Väversunda socken och kyrka. Sannolikt var det då, som kyrktaket brändes av. Men man slog också sönder kyrkans förnämsta prydnad, triumfkrucifixet. När trupperna dragit bort togs resterna av krucifixet till vara och reparerades nödortfigt. Korset hade emellertid gått förlorat. Man hängde därför upp Kristusgestalten på muren intill triumfbågen. Där hängde nu resterna av krucifixet till början av 1900-talet. Det ställdes då ut på en utställning i Norrköping av kyrklig konst från Östergötland tillsammans med Väversunda kyrkas madonnaskulptur från 1300-talet. Denna skulptur hade överlevt vandaliseringen. Man hade tydligen hunnit föra den i säkerhet.

Riksantikvarieämbetets representant insåg värdet av såväl triumfkrucifixet som madonnaskulpturen och lyckades få köpa dem av församlingen för en ringa penning. De finns nu att beskåda i Statens Historiska Museum i Stockholm. De finns i muséets permanenta utställning.

Vad är det då, som är så märkvärdigt med krucifixet? Jo, det är det enda tidigt medeltida triumfkrucifixet i Sverige, som bevarats till våra dagar. Det tillhör den tidigaste typen av triumfkrucifix kallade *Volto Santo*, det är *Heligt ansikte*. När den romerska kyrkan på 1200-talet beslöt att krucifixen hädanefter skulle föreställa den lidande Kristus- människornas frälsare genom sin offerdöd- och inte som Volto Santokrucifixen- Kristus som världsalltets levande konung- så ersattes de tidigare krucifixen efter hand med krucifix enligt den nya teologiska uppfattningen. Kvar blev emellertid triumfkrucifixet i Väversunda. Varför vet vi inte. Vi kan idag tacka Daniel Rantzaus knektar för att de skändade krucifixet 1567. Det medförde att det kom att bevaras till våra dagar, om än i skadat skick.

Vid 1947 års restaurering av Väversunda kyrka hängde arkitekten Fant upp en kopia av det skadade originalet i triumfbågen, bekostad av syföreningen. Väversunda sista kyrkoråd har för rätt många år sedan beslutat att återställa denna kopia det skulle ha kunnat haft i början av 1100-talet. Denna dröm har nu gått i uppfyllelse. Detta har gjorts möjligt genom den Bergmanska donationsfonden. Det är skulptören Magnus Persson i Gnesta, som restaurerat Kristusgestalten och rekonstruerat korset. Konservatorn Sten Pettersson i Linköping har målat krucifixet.